

Szlaki nadziei. Odyseja wolności

<https://szlakinadziei.ipn.gov.pl/sn/wystawy/miejsca/125530,Meksyk.html>
09.06.2026, 20:02

MEKSYK

MEKSYK

MEKSYK

[Następny](#)

[Powrót](#)

Miejsca

Przez Iran, Indie, Australię, Nową Zelandię i Stany Zjednoczone do Meksyku prowadził najdłuższy zorganizowany szlak Polaków ewakuowanych ze Związku Sowieckiego. W nadziei na znalezienie domu przemierzali oceany, kontynenty oraz kraje o różnych kulturach i religiach. Losy cywilów i żołnierzy generała Władysława Andersa przedstawia wystawa IPN „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”, która została zaprezentowana 3 listopada 2023 r. w Narodowym Muzeum Interwencji w Meksyku.

Wystawę otworzył prezes Instytutu Pamięci Narodowej dr Karol Nawrocki.

- Czuję się zaszczycony, że mogę być tu z Państwem i pragnę wyrazić głęboką wdzięczność za możliwość zaprezentowania Państwu wystawy „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”. We wrześniu 1939 roku Polska została zaatakowana przez Niemcy i Związek Sowiecki, podejmując walkę w imieniu wolnego świata z dwoma totalitaryzmami czyli niemieckim narodowym socjalizmem i sowieckim komunizmem. Prezentowana wystawa jest projektem edukacyjnym, stanowiącym opowieść o bohaterstwie polskich żołnierzy, którzy walczyli na wszystkich frontach II wojny światowej, jak również przedstawia dramatyczne losy ludności cywilnej, szczególnie dzieci

- mówił podczas wernisażu prezes IPN.

Zwrócił również uwagę na dobre stosunki ówczesnych władz Polski i Meksyku, bez których ewakuacja nie byłaby możliwa:

- W końcu grudnia 1942 roku ówczesny premier Rzeczypospolitej Polskiej gen. Władysław Sikorski złożył wizytę w Meksyku, w trakcie której spotkał się z prezydentem Manuelem Ávila Camacho. Podczas rozmów rząd meksykański zadeklarował gotowość przejęcia grupy polskich obywateli, głównie kobiet i dzieci, przyznając im prawo pozostania na terenie Meksyku

- podkreślił prezes IPN.

W wernisażu uczestniczyli Ambasador RP w Meksyku i Kostaryce Maciej Ziętara, dyrektor Muzeum Interwencji w Meksyku Cecylia Genel oraz przedstawiciele IPN, m.in. dyrektor Biura Współpracy Międzynarodowej Agnieszka Jędrzak. Wystawę przygotowaną w języku hiszpańskim zaprezentowano na dziedzińcu muzeum, po ekspozycji oprowadził gości Sławomir Bardski z Biura Współpracy Międzynarodowej IPN.

Ciężka sytuacja aliantów na morzach i stałe zagrożenie linii żeglugowych powodowały, że pierwszeństwo miały transporty wojskowe. W wyniku porozumienia z lutego 1942 r. między Polską a USA zdecydowano przetransportować około 15 tys. cywilów do Meksyku. Miejscem rozlokowania Polaków miała być położona w stanie Guanajuato posiadłość Santa Rosa o powierzchni 14 ha. Składała się ona z kilku budynków, dysponowała także małą elektrownią i prywatną kolejką do Leon.

W połowie maja 1943 r. z Karaczi wyruszył pierwszy transport uchodźców polskich do Meksyku. Droga prowadziła przez Bombaj (ob. Mumbai) do Melbourne w Australii. Krótki postój nastąpił w stolicy Nowej Zelandii Wellington. Następnie na pokładzie USS „Hermitage” Polacy wypłynęli na Ocean Spokojny i skierowali się ku wybrzeżom USA. 24 czerwca 1943 r. o godz. 8.00 rano okręt wpłynął do portu marynarki wojennej w San Pedro pod Los Angeles. 27 czerwca specjalnym pociągiem Southern Pacific Railroad uchodźcy polscy wyjechali do Meksyku. Drugi transport Polaków dopłynął do Ameryki jesienią 1943 r. Ogółem w 1943 r. w Santa Rosa znalazło się 1432 uchodźców.

Administracja obozu w Santa Rosa należała w całości do rządu polskiego, a tamtejsi pracownicy uważani byli za pracowników rządowych. Szefem zarządu został skierowany z Londynu Bohdan Szmejko, oficjalnie pełniący w Meksyku funkcję delegata Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej. Mimo wcześniejszych planów nie doszło do ewakuacji kolejnych grup uchodźców polskich na kontynent amerykański.

Życie kulturalne Polaków w osiedlu koncentrowało się na obchodach świąt narodowych. Działała prasa lokalna i prawdopodobnie powstawały także lokalne audycje radiowe. Mieszkańcy mogli korzystać z okazałego gmachu teatru, w którym wystawiały spektakle dwa konkurujące ze sobą zespoły amatorskie. Władze osiedla polskiego w Santa Rosa włożyły wiele wysiłku w zorganizowanie szkolnictwa i placówek opiekuńczych. W budynku szkoły powszechnej znalazło się również przedszkole. Brak podręczników i kadry nauczycielskiej nie pozwoliły na uruchomienie pełnego gimnazjum, a jedynie kursów prowadzonych przez ks. Józefa Jarzębowskiego.

W Santa Rosa funkcjonowały m.in. biblioteka, dwa baseny kąpielowe, korty tenisowe, dwa boiska do siatkówki i plac zabaw dla najmłodszych. Nad zdrowiem mieszkańców osiedla czuwał personel ambulatorium lekarskiego, apteki, gabinetu dentystycznego i szpitala.

Zdecydowana większość Polaków traktowała swój pobyt w Meksyku jako rozwiązanie tymczasowe, licząc bowiem na szybki powrót do kraju po zakończeniu wojny. We wrześniu 1945 r. do obozu przyjechał ustępujący z urzędu prezydent Manuel Avila Camacho i zaproponował wszystkim przebywającym w obozie uchodźcom, pozostanie w Meksyku oraz ułożenie sobie życia na nowo w tym kraju. Jednak po formalnej likwidacji obozu (16 maja 1947 r.) większość uchodźców wyjechała do USA.

Postacie Wystawy

Władysław Krzyżanowski (1903)

Żołnierz kampanii wrześniowej '39. Więzień NKWD.
Żołnierz 2. Korpusu Polskiego.

SANTA ROSA [Więcej postaci](#)

[Powiązane wystawy](#)

[Więcej wystaw](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)